

Zápis

z obhajoby disertační práce paní Mgr. Kláry Pinerové

konané dne 25. 9. 2013

téma práce: „Komparace československého a německého vězeňského systému po druhé světové válce“

přítomní: dle prezenční listiny

Předseda komise prof. PhDr. Ivan Jakubec, CSc. zahájil obhajobu a představil přítomným kandidátku.

Školitel prof. PhDr. Jiří Štaif, CSc. představil doktorandku a seznámil komisi s její disertační prací. Představil hlavní prvky práce, přednosti a přínosy; mimo jiné ocenil například obecné prvky akulturace, a tedy i rozdíly vězeňství v NDR a ČSR (např. do jaké míry se podařilo akulturovat prvky sovětského vězeňství do prostředí střední Evropy). Na závěr doporučil práci k obhajobě.

Kandidátka poté seznámila přítomné se svou disertační prací. Sdělila zejména, že se rozhodla postupovat netradiční metodologií – formou výkladové komparace (vývoj organizační struktury, systém pracovních táborů, vězeňskou prací – hledisko ekonomické kontra výchovné). Zabývala se i samotnými vězni a dozorcí. Spojujícím prvkem, který se snažila analyzovat, bylo přijímání a implementace sovětských vzorů. Zjistila, že sovětský vliv byl postupný, není možné ho však popsat jako zcela bezvýhradný. Rámcově se zabývala i geopolitickou situací (hlavně v případě NDR), rozdílností a podobností v kompetencích ministerstev. Bylo zjištěno, že v ČSR panovaly represivnější formy a hlediska, naopak v NDR převládala dominantní ekonomická hlediska.

Poté oponenti doc. PhDr. Václav Veber a také Mgr. et MPhil Petr Roubal, Ph.D. přednesli závěry svých posudků. Václav Veber vřele práci pochválil a uvedl, že práce je velmi přínosná a v mnohém směru jedinečná, jako připomínku uvedl malé zakotvení do dějin evropského komunismu. Dále uvedl otázku „bulagu“; podotkl, že se zde objevuje jako „bezproblémová“ instituce, ačkoliv zde byla řada povstání. Petr Roubal zase uvedl, že se mu práce opravdu velmi líbila, a to hlavně svojí metodou. Konstatoval, že jsou to díky poměrně komplexní komparaci v podstatě dvě práce v jedné. Otázkou podle něho je, jestli nemělo dojít ještě k širší komparaci se

sovětským modelem. Projevilo přání, aby práce vyšla knižně, dále doporučil, aby došlo o doplnění o některé prvky jako kulturní rámce, osobní historii tedy i orální historii apod.

Kandidátka Klára Pinerová odpověděla na posudky oponentů. Uvedla, že zakotvení do dějin evropského komunismu nebylo cílem práce. Snažila se však o jistou analýzu na pozadí dějin evropského komunismu. Objektem práce byl však vězeňský systém. Při rozšíření na podrobnou analýzu sovětského modelu by to znamenalo podstatné zvýšení šíře záběru. Aby se udržela kompaktnost práce, zaměřila se pouze na podrobné studium vězeňství v ČSR a v NDR. Poté uvedla několik zajímavých momentů které se v práci objevují jako např. snaha o jistou humanizaci vězeňství v NDR či zpřísnění systému v ČSR. Poté kandidátka uvedla, že se dlouhodobě věnuje orální historii v rámci občanského sdružení, proto zvolila jinou cestu při psaní práce než tu, které se soustavně v rámci tohoto sdružení věnuje. Zaměřila se především na systém vězeňství jako takový.

Oponenti se poté vyjádřili k vystoupení kandidáta.

Diskuse:

Nejprve vystoupil doc. PhDr. et JUDr. Jakub Rákosník, Ph.D. Uvedl, že kandidátka klade důraz na ekonomický a represivní model vězeňství. Položil otázku, zda lze označit jeden z nich za efektivnější. Kandidátka uvedla, že na to nelze jednoduše odpovědět a popsala systém československý jako represivní model, kde panovala v zásadě úplná zaměstnanost vězňů oproti východoněmeckému, kde existovala v určitém směru i pozitivní motivace vězňů, avšak kde byl v zásadě pro vězně nedostatek práce.

Prof. PhDr. Drahomír Jančík, CSc. vyslovil otázku zaměřenou na geopolitickou situaci, kdy teprve v roce 1949 vznikly dva německé státy. A zároveň hovořil o rozdílu vězeňství ve speciálních táborech a v zajateckých táborech. Kandidátka podrobněji popsala systém řízení vězeňství v sovětské okupační zóně a později v NDR a charakterizovala model jeho řízení.

Prof. PhDr. Eduard Kubů, CSc. uvedl, že práce je heuristicky náročná, komparace směřuje i do oblastí idejí. Ukazují se zde i rozdílnosti trestních řádů, jednání i motivů samotných lidí. Zeptal se, zda dozorcí byli uzavřenou skupinou nebo skupinou průchozí. V práci bylo uvedeno, že být dozorcem bylo údělem. Kandidátka uvedla, že se neseťkala s prací, která by se tím komplexně zabývala, není jasné, jaká motivace u dozorců převažovala. Snažila se popsat kontinuitu dozorcího osazenstva. Uvedla, že by jistě odpověď na některé otázky přinesly třeba výsledky mikrohistorie jedné malé věznice, které by mohly ukázat, jak to ve skutečnosti bylo.

Předseda komise prof. PhDr. Ivan Jakubec poděkoval za představení práce i všem debatujícím za diskuzi a uvedl, že by téma jistě sneslo obsáhlejší a širší rokování a požádal o uzavřené jednání komise.

Vyhlášení výsledku tajného hlasování:

Komise navrhla udělit titul doktor (Ph.D.)

Praha, 7. října 2013

Zapsal: PhDr. Jiří Boreš, Ph.D.

Prof. PhDr. Ivan Jakubec

Podpis předsedy komise: